

ÇAĞRILI EDİTÖR INVITED EDITOR

Lütfen Türkçe'ye Dikkat

Dilimize giderek daha fazla giren ve bazıları da yerleşen yabancı kelimeler AKD'de de sorun olmaya devam etmektedir. Mevcut lügatların ve yazım kurallarının maalesef yeterli olmadığı da dikkati çekmektedir. Yalnızca dergimizin yayın kurallarına uygunluğu ve yazım yanlışları açısından bazı yazılar değerlendirilmiş ve aşağıdaki saptamalar yapılmıştır;

Her ne kadar, yazım hatası olmaktan öte, "öze ilişkin bir yanlış" kapsamına girse de bir yazıda -başlık dahil- değişik yerlerde kullanılan "belirleyici" sözcüğünün uygun olmadığı görüşümdedir. Örneğin, özetin "Amaç" bölümünde, Kreatin Kinaz (KK) enzimi yükselmesinin klinik, anjiyografik ve işlemle ilgili belirleyicileri'nin saptanmasından, "Sonuçlar" bölümünde de "kararsız angina, yan dal tıkanması ve lezyon başına birden fazla stent takılmasının stent implantasyonu sonrası KK enzimi yükselmesinin güçlü birer belirleyicisi olduğunun gösterildiğinden söz edilmektedir. Bu tür bir enine-kesit çalışması (cross-sectional study) ile neden-sonuç ilişkisini (nedensellik, "causality") göstermek olanağı yoktur. Nitekim, yazar(veya yazarlar) da, "Çalışmanın Temel Klinik Anlamı" bölümünde daha yumuşatılmış bir söylem kullanarak "serumda anormal KK enzimi yükselmesiyle uzun dönemde hedef damara tekrar girişim gereği arasında bir ilişki olabilir" demeyi yeğlemiştir. Bu nedenle, KK enziminin yükselmesinin, izleyen dönemde, yeniden girişim için bir "belirleyici" (determinant) değil olsa olsa bir belirteç (marker) olmasından söz edilebilir.

İngilizcedeki "predict" ve "predictor" sözcüklerinin karşılığı olarak, sırasıyla, "öngörmek", ve

"öngördürücü" sözcüklerinin sıklıkla kullanılmaya başladığına tanık olmalıyım. (Hatta bir yazıda "predictor" karşılığı olarak "öngördürücü"den de farklı bir sözcük olarak "öngörücü" kullanılmış). Ancak, "öngörme"nin bu anlamda doğru bir seçim olduğundan kuşkuluyum. Çünkü, "to predict" latince "praedictus" sözcüğünden kaynaklanmakta olup "önceden söylemek, haber vermek" anlamındadır. Ancak, gözlem, deneyim veya bilimsel bir nedene dayalı bir önceden söyleyiş veya haber veriş dile getirir ve "foretell" ile eşanlamlıdır (Bakınız; Webster's Dictionary). Oysa, "öngörmek" sözcüğünün anlamı böyle bir önceden haber veriş kapsamaktadır. Örnek; "Yasanın taksitle ödemeyi öngördüğü hallerde, ödeme süresi on yılı aşamaz" (Anayasa).

Tıp dışındaki alanlarda çalışanlar, özellikle öztürkçeye önem ve değer veren edebiyatçılarımız "to predict" in karşılığı olarak "önceden kestirmek", "prediction" in karşılığı olarak ta "önkestirim" sözcüklerini yeğlemektedir.

İngilizce, dilimize öylesine girdi ki, artık tamlamaları da -belki ayırdında bile olmadan- İngilizcedeki gibi yapıyoruz. Örneğin, "control angiography" nin türkçesi, metinde geçtiği gibi "kontrol anjiyografi" değil "kontrol anjiyografisi" olmalıdır. Hatta aynı şey "coronary angiography" için de geçerlidir ve doğrusu "koroner anjiyografi" değil "koroner anjiyografisi" dir. Bu yanlışın günlük dildeki uzantılarını çarşıda, pazarda görmekteyiz (kadın ayakkabı, erkek terlik, kadın pantolon, erkek ceket gibi!).

Prof. Dr. İnan Soydan